

בעניין:

1. _____ גולאני, ת.ז. _____
2. _____ קארוט, ת.ז. _____
3. _____ קארוט, ת.ז. _____
4. _____ קארוט, ת.ז. _____
5. **המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר - ע.ר.**
ע"י ב"כ עוה"ד יותם בן הלל (מ.ר. 35418) ו/או יוסי וולפסון
(מ.ר. 26174) ו/או חוה מטרס-עירון (מ.ר. 35174) ו/או סיגי
בן-ארי (מ.ר. 37566) ו/או ענת קדרון (מ.ר. 37665) ו/או
עביר גיבראן (מ.ר. 44346)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

1. **שר הפנים**
2. **מנהל מינהל האוכלוסין**
3. **מנהל לשכת מינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית**
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' מח"ל 7,
ת.ד. 49333, ירושלים
טל: 02-5419555; פקס: 02-6223140

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המופנה אל המשיבים והמורה להם לבוא וליתן טעם:

- א. מדוע לא יקבעו כי העותרים 2 ו-4 יקבלו מעמד של תושבי קבע בישראל בהתאם לתקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל;
- ב. מדוע לא יקבעו כי העותר 3 יקבל מעמד של תושב קבע בישראל בהתאם לחריג לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) (סעיף 3א (1) לחוק).

מבוא

1. העותרת 1 היא תושבת ישראל. כל ילדיה, פרט לעותר 3, נולדו בירושלים. העותרת היא אם חד-הורית. היא נפרדה מבעלה בשנת 1999 והתגרשה ממנו בשנת 2004. לעותרת 1 אפוטרופסות בלעדית על ילדיה, לרבות העותרים 2-4.
2. ביום 5.12.04 הגישה העותרת בקשה להסדרת מעמדם של ילדיה בישראל. רק בחודשים פברואר-יולי, שנת 2006, הואיל המשיב 3 להחליט בבקשה וקבע כי העותרת 2 תופנה לקבל היתר שהייה מהמינהל האזרחי בשטחים ("היתר מת"ק"); העותר 3, שנולד בשטחים, יופנה

גם הוא לקבל היתר מת"ק; ושהייתו של העותר 4 תוסדר במעמד של תושב ארעי למשך שנתיים. יצוין, כי היתרי המת"ק אינם מהווים מעמד בישראל ואינם מקנים זכויות סוציאליות בישראל, לרבות הזכות לביטוח בריאות.

3. על עניינם של העותרים 2 ו-4 חלה ישירות תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל התשל"ד-1974 (להלן "תקנה 12"):

ילד שנולד בישראל, ולא חל עליו סעיף 4 לחוק השבות, תשי"ו-1950, יהיה מעמדו בישראל כמעמד הוריו; לא היה להוריו מעמד אחד, יקבל הילד את המעמד של אביו או אפוטרופסו זולת אם ההורה השני מתנגד בכתב לכך; התנגד ההורה השני, יקבל הילד את המעמד של אחד מהוריו, כפי שיקבע השר. (ההדגשות הוספו – י.ב.).

ויודגש: לא מדובר במקרה רגיל של שני הורים החיים בתא משפחתי אחד ושיש להכריע אם הילד יקבל את מעמדו של האחד או של משנהו. ההוראה הרלוונטית היא שהילד יקבל את מעמד אפוטרופסו – ובעניין זה אין לשר הפנים שום שיקול דעת בהעדר התנגדות מההורה האחר. הוראה זו מתבקשת – שהלוא לא ייתכן שהורה, שהחוק מחייב אותו להחזיק בילדו ולדאוג לכל צרכיו, וזאת תחת סנקציות פליליות, לא יורשה לעשות כן.

ועוד: התקנה מעניקה לילד מעמד זהה למעמד האפוטרופוס, דהיינו, בענייננו: תושבות קבע ולא שום מעמד ביניים אחר. גם בסיפא של התקנה (שאינו חל בענייננו) מוסמך שר הפנים לקבוע, שהילד יקבל מעמד של הורה אחד או של משנהו, אבל לעולם לא מעמד שלישי.

4. בנוגע לעותרים אלו, כלל אין תחולה להוראת השעה. הוראת השעה מצמצמת את סמכותו של שר הפנים להעניק מעמד לתושבי שטחים במקום בו החוק העניק לו שיקול דעת אם להעניק את המעמד אם לאו. החוק אינו חוסם קבלת מעמד המוקנה מכוח חיקוק (כגון תקנה 12). במלים אחרות, החוק חוסם בקשות להענקת מעמד ("אחמ"ש" בעגה של המשיבים) אך אינו חוסם בקשות ל"רישום ילדים", בהן אין לשר שיקול דעת מרגע שהוכחו מקום הלידה, זהות ההורה ומרכז החיים בישראל.

ואכן, כך קבע השופט מ' חשין בעמדת הרוב בבג"ץ 7052/03 עדאלה ואח' נ' שר הפנים ואח' תק-על 2006(2), 1754 (להלן: "פרשת עדאלה"):

מן הראוי להדגיש, כי הוראת סעיף 3א לחוק עניינה אך ורק בקטינים תושבי האזור שלא נולדו בישראל והמבקשים להצטרף להורה משמורן החי בישראל. קטין שנולד בישראל לאזרח או לתושב ישראל, זכאי לקבל מעמד של הורה כהוראות סעיף 4(א)(1) לחוק האזרחות, תשי"ב-1952 ותקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974. (ההדגשה הוספה: י.ב.).

(סעיף 22 לפסק דינו של השופט מ' חשין).

5. בנוגע לעותר 3, שלא נולד בישראל, אין תחולה ישירה לתקנה 12. עם זאת, הוא זכאי למעמד של תושבות בישראל מכוח העיקרון לפיו ילד צריך לקבל את מעמד הורה המשמורן (לא כל שכן: האפוטרופוס), עיקרון המעוגן בפסיקה. הוראת השעה אינה חלה בעניינו של העותר 3 משני טעמים: ראשית, משום שמרכז חייו בישראל, ועל-כן אין הוא "תושב שטחים". שנית, משום שהיה בן פחות מ-14 שנים בעת הגשת הבקשה.
6. החלטתם של המשיבים אינה נובעת רק ממדיניות שגויה, מפירוש מעוות של הוראות החוק ומהתעלמות מהפסיקה. מדובר בהחלטה אשר, הגם שניתנה זמן כה רב לאחר שנתבקש רישום הילדים, הרי נראה כי לא הושקע בה רגע אחד של מחשבה באשר להשפעתה על העותרים. זאת, למרות שהמשיבים מחויבים, ככל רשות מינהלית, להציב לנגד עיניהם את השפעת החלטתם על חיי המשפחה של העותרים, תוך שימת דגש מיוחדת על טובת הילדים. לא נפריז אם נאמר כי מדובר בהחלטה החורצת גורלות, תרתי משמע. הן במובן זה שהשלכותיה עלולות לחרוץ את מעמדם של הילדים מכאן והלאה. הן באופן בו היא חורצת ומבקעת את התא המשפחתי.
7. החלטת המשיבים יוצרת שלושה מעמדות בתוך משפחה אחת: העותרת ושניים מילדיה, להם מעמד של תושבות קבע, ילד אחד בעל מעמד של תושבות ארעית לזמן בלתי ידוע, ושניים אחרונים, ששהייתם בישראל מוסדרת בכוח היתרים צבאיים. במשפחה אחת ישנם ילדים הזכאים לטיפול רפואי ואילו אחיהם לא; לחלקם הוענק חופש תנועה ואילו אחיהם נשלחים מספר פעמים בשנה למשרדי התיאום והקישור בשטחים כדי להשיג היתרי שהייה (וזאת, לעיתים, כאשר אותם היתרים כבר אינם בתוקף, ולפעמים אינם ניתנים כלל עקב סגר או החלטות אחרות).
8. כל האמור לעיל מתוסף למצב העדין ממילא של התא המשפחתי. כאמור, העותרת חיה בנפרד מבן זוגה כבר כשבע שנים, במהלכן היא מגדלת לבדה את הילדים. לנסיבות לא פשוטות אלה, של ילדים החיים בנפרד מאביהם, נוסף עתה האיום בפירוקה המוחלט של המשפחה.

הצדדים לעתירה

9. העותרת 1 (להלן: "העותרת") היא תושבת מדינת ישראל, המתגוררת בעיסאווייה, בירושלים המזרחית. העותרת גרושה מבעלה, ולה חמישה ילדים, המתגוררים עמה, ושלה נתונה האפוטרופוסות עליהם.
10. העותרים 2-4 הם ילדיה של העותרת, המתגוררים עמה בעיסאווייה. הם נושאים מספר מזהה גדתי. המשיבים סירבו להעניק לעותרת 2 ולעותר 3 מעמד בישראל והסכימו להסדיר את שהייתם בישראל באמצעות היתרי שהייה בלבד. לעותר 4 החליטו המשיבים להעניק מעמד של תושב ארעי לשנתיים.

11. העותרת 5 היא עמותה רשומה, אשר שמה לה למטרה לסייע לאנשים שנפלו קורבן להתעמרות או קיפוח על ידי רשויות המדינה, ובכלל זה להגן על זכויותיהם בפני ערכאות, בין בשמה כעותרת ציבורית ובין כמייצגת אנשים שזכויותיהם נפגעו.
12. המשיב 1 הוא השר המוסמך על פי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, לטפל בכל הנושאים הנובעים מחוק זה, ובהם בקשות לקבל מעמד בישראל, לרבות בקשות לרישום ילדים.
13. המשיב 2 הוא מנהל מינהל האוכלוסין בישראל. בהתאם לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974, האציל המשיב 1 למשיבים 2 ו-3 מסמכויותיו בנוגע לטיפול ואישור בקשות להסדרת מעמדם של ילדים, המוגשות על ידי תושבי הקבע של המדינה המתגוררים בירושלים המזרחית. כמו כן, המשיב 2 משתתף בהליכי קביעת המדיניות בנוגע לבקשות לקבלת מעמד בישראל מתוקף חוק הכניסה לישראל והתקנות שהוצאו מכוחו.
14. המשיב 3 (להלן: "המשיב") מנהל את הלשכה האזורית למינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית. בהתאם לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974, האציל המשיב 1 למשיבים 2 ו-3 מסמכויותיו בנוגע לטיפול ואישור בקשות להסדרת מעמדם של ילדים, המוגשות על ידי תושבי הקבע של המדינה המתגוררים בירושלים המזרחית.

עניינם של העותרים 4-1

15. משפחתה של העותרת מבאב חוטה שבעיר העתיקה. בשנת 1989 נישאה העותרת לתושב אלעזרייה, ועברה להתגורר עמו שם. בתקופה זו נולדו לעותרת ולבן זוגה חמשת ילדיהם. מלבד העותר 3, כל ילדי העותרת נולדו בישראל. בשל קשיים כלכליים, שהקשו על תשלום לבית חולים ישראלי, ילדה העותרת את בנה, העותר 3, באלבירה.
16. בשנת 1999 נפרדה העותרת מבן זוגה וחזרה להתגורר, יחד עם ילדיה, בבית משפחתה שבעיר העתיקה. העותרת התגרשה לבסוף מבן זוגה ביום 8.6.2004, וקיבלה אפטרופסות על הילדים. מספר חודשים לאחר שעזבו את אלעזרייה, עברו העותרת וילדיה לעיסאווייה, שם הם מתגוררים עד היום בדירות שכורות. יצוין, כי מאז עברו העותרת וילדיה לעיסאווייה, מתנהלים חייהם בירושלים. כן יצוין, כי העותרת מוכרת על ידי הביטוח הלאומי כתושבת ירושלים החל מיום 1.5.2000.
17. שלושת ילדיה הגדולים של העותרת (דהיינו, העותרים 2-4) נרשמו בזמנו על ידי אביהם במרשם האוכלוסין בשטחים. יצוין, כי הסכסוכים בין העותרת לבן זוגה החלו עוד בשנים הראשונות של הנישואין, והאחרון קיווה שרישום הילדים במרשם בשטחים יסייע לו בהשארתם בחזקתו, אם וכאשר יגיעו הנישואים לקיצם.
18. לאחר גירושיה מבעלה והסדרת עניין האפטרופסות על הילדים, הגישה העותרת ביום 5.12.2004 בקשה לרישום חמשת ילדיה במרשם האוכלוסין הישראלי, בצירוף כל המסמכים הנדרשים. במועד הגשת הבקשה, נאמר לעותרת, על ידי גב' אנטואנט מלשכת המשיב, כי

הבקשה תכלול רק ארבעה מילדיה. הגב' אנטואנט פנתה לבנה של העותרת, _____, בן השלוש עשרה (העותר 3), והודיעה לו כי אין לו מקום בישראל, וכי עליו לחזור לרמאללה. בקבלה על הבקשה לרישום ילדים נרשם כי הבקשה הוגשה רק עבור הילדים _____, _____, _____ ו-_____. כן נאמר לעותרת, כי אם תאושר הבקשה, יקבלו הילדים היתרי מת"ק, לצורך שהייה בירושלים.

פניות העותרת 5 למשיב

19. ביום 12.1.2005 שלחה העותרת 5 מכתב תזכורת למשיב בעניין בקשת העותרת לרישום חמשת ילדיה. במכתב קבלה העותרת 5 על האופן המעליב בו פנתה הפקידה אנטואנט לעותרת ולבנה. לגופו של עניין, דרשה העותרת 5 כי רישומם של ילדי העותרת, להוציא העותר 3, יתבצע בהתאם לתקנה 12. זאת, מאחר והילדים נולדו בישראל, אמם (שהיא האפוטרופסית הבלעדית עליהם) תושבת קבע בישראל, ומרכז חייהם בישראל. באשר לעותר 3, אשר נולד בגדה, הסבירה העותרת 5, כי זיקתו היא לירושלים בלבד. לפיכך, אין זה סביר לפצל את מעמדו ממעמדו של אמו, אחיו ואחיותיו, וניתן להסדיר את מעמדו על ידי הפעלת שיקול דעת בהתאם לסעיף 3(2) לחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), התשס"ג-2003 (להלן: "הוראת השעה המקורית") (כיום: סעיף 3ג להוראת השעה המתוקנת). לפי סעיף זה, ניתן לסטות, מטעמים מיוחדים, מהנחיית החוק ולהעניק מעמד בישראל. העותרים יטענו, כי מאחר ולעותר 3 טרם מלאו ביום הגשת הבקשה 14 שנה, אזי כיום, בהתאם להוראת השעה המתוקנת, אין צורך להיזקק לסעיף האמור, וניתן כיום להעניק לו רישיון לישיבת קבע בהתאם להוראת סעיף 3א (1) להוראת השעה המתוקנת.

מכתב העותרת 5 מיום 12.1.2005 מצ"ב, מסומן ע/1.

20. ביום 19.1.2005 נתקבלה אצל העותרת 5 תשובת המשיב ולפיה, לצורך המשך טיפול בבקשה, על העותרת לספק מסמכים נוספים והבהרות באשר למסמכים אחרים שהוגשו. למרות שאלו כבר ניתנו על ידי העותרת בעת הגשת הבקשה, סיפקה העותרת 5 את התשובות הנדרשות ודרשה כי הבקשה תטופל בהקדם האפשרי.

מכתבו האמור של המשיב ותשובת העותרת 5 מצ"ב, מסומנים ע/2 ו-ע/3 בהתאמה.

21. לאור העובדה שהעותרים סיפקו למשיב את כל המסמכים והתשובות הנחוצות לו לשם טיפול מהיר בבקשתם, נראה היה כי אין כל מכשול העומד בפניו לעשות כן והעניין אכן יוסדר בהקדם. תקוותיהם של העותרים התבדו. ביום 27.2.2005 שלחה העותרת 5 למשיב מכתב תזכורת בעניין. לאחר שמכתב זה לא נענה, נשלחו ביום 28.3.2005, ביום 23.5.2005, ביום 1.8.2005 וביום 6.9.2005 מכתבי תזכורת נוספים ללשכת המשיב. גם מכתבים אלה לא זכו למענה.

המכתבים האמורים מצ"ב, מסומנים ע/4, ע/5, ע/6, ע/7 ו-ע/8 בהתאמה.

22. ביום 2.10.2005 נשלח מכתב תזכורת נוסף ללשכת המשיב. במכתבה, הטעימה העותרת 5 כי לאור התיקון לחוק הוראת השעה מיום 1.8.2005, זכאי העותר 3 לרישיון לישיבת קבע גם לפי הוראת סעיף 3א (1) לחוק המתוקן ומאחר שבעת הגשת הבקשה היה העותר מתחת לגיל 14.

מכתב העותרת 5 מיום 2.10.2005 מצ"ב, מסומן ע/9.

23. גם מכתב זה לא נענה. העותרת 5 המשיכה במשלוח מכתבי התזכורת. אלו נשלחו בתאריכים 20.10.2005 ו-24.11.2005.

המכתבים האמורים מצ"ב, מסומנים ע/10 ו-ע/11.

החלטת המשיב בעניין העותר 3

24. ביום 21.12.2005 - למעלה משנה מיום הגשת הבקשה לרישום הילדים - התקבל אצל העותרת 5 מכתב המזמין את העותרת ללשכת המשיב לשם הגשת בקשה לקבלת מעמד בישראל עבור בנה, העותר 3. למרות שרישומו של העותר 3 נתבקש עוד ביום 5.12.2004, יחד עם אחותו ואחיו האחרים, הגישה העותרת את הבקשה ביום 22.1.2006, וזאת כדי לא לעכב את הטיפול בעניין.

מכתבו האמור של המשיב והקבלה בעבור הגשת הבקשה מצ"ב, מסומנים ע/12 ו-ע/13 בהתאמה.

25. ביום 10.4.2006 שלחה העותרת 5 מכתב תזכורת בעניין הבקשה לרישום העותר 3. לאחר שמכתב זה לא זכה למענה, נשלחו מכתבי תזכורת נוספים בימים 17.5.2006 ו-10.7.2006.

המכתבים האמורים מצ"ב, מסומנים ע/14, ע/15 ו-ע/16.

26. ביום 10.7.2006 - שנה ושבעה חודשים מיום הגשת הבקשה לרישום הילדים - התקבל מכתבו של המשיב, המודיע לעותרת כי בקשתה לאיחוד משפחות עם בנה, העותר 3, "אושרה". ודוק: אין המדובר בהקניית מעמד בישראל לעותר 3, אלא בהפניה למת"ק לשם קבלת היתר שהייה זמני בישראל.

מצ"ב המכתב מטעם המשיב, מסומן ע/17.

החלטת המשיב בעניין העותרים 2, 4 וילדיה הקטנים של העותרת

27. ביום 8.2.2006 שלחה העותרת 5 מכתב תזכורת נוסף למשיב בעניין רישום ארבעת ילדיה האחרים של העותרת.

המכתב מצ"ב, מסומן ע/18.

28. ביום 14.2.2006 – **שנה וחודשיים מיום הגשת הבקשה לרישום הילדים** – התקבל במשרד העותרת 5 מכתב מטעם המשיב, המודיע כי החליט לרשום את העותר 4 במעמד של תושב ארעי למשך שנתיים. בנוסף, הודיע המשיב כי החליט לרשום את שני ילדיה הקטנים של העותרת במעמד של תושבי קבע. באשר לעותרת 2, נאמר כי עליה להגיש טופס קורות חיים.

המכתב מצ"ב, מסומן ע/19.

29. לאחר מכתב תזכורת נוסף שנשלח אל המשיב ביום 10.4.2006, התקבל ביום 11.5.2006 במשרד העותרת 5 מכתב מטעם המשיב, המודיע כי החליט לאשר מתן היתר שהייה בישראל לעותרת 2. גם בעניינה יצוין, כי אין המדובר בהקניית מעמד בישראל, אלא בהפניה למת"ק לשם קבלת היתר שהייה זמני.

המכתבים הנ"ל מצ"ב, מסומנים ע/20 ו-ע/21 בהתאמה.

הטיעון המשפטי

השוואת מעמדו של ילד למעמד הורה התושב

30. ביסוד טיעונם של העותרים, עומד העיקרון, שאומץ במשפט הישראלי, לפיו מעמדו של ילד צריך להיות כמעמד הורה המשמורן תושב המדינה, ובלבד שהילד חי עם הורה זה בתחומי המדינה. כך למשל, נפסק כי:

ככלל, שיטתנו המשפטית מכירה ומכבדת את הערך של שלמות התא המשפחתי ואת האינטרס של שמירה על שלום הילד, ולפיכך יש למנוע יצירת פער בין מעמדו של ילד קטין לבין מעמדו של הורה המחזיק בו או הזכאי להחזיק בו. (השופטת ד' ביניש בבג"ץ 979/99 קרלו (קטין) ואח' נ' שר הפנים (טרם פורסם, פסקה 2 לפסק דינה של השופטת ד' ביניש)).

(ראו לעניין זה גם: עת"מ (ת"א) 1195/06 אנה קספ ואח' נ' שר הפנים ואח' תק-מח 2006(3), 7671, עמ' 7678).

31. בפרשת עדאלה עומד הנשיא (בדימו') א' ברק על שני ההיבטים הכלולים בכיבוד התא המשפחתי:

ההיבט האחד הוא זכותו של ההורה הישראלי לגדל את ילדו במדינתו. זוהי זכותו של ההורה הישראלי לממש את הורותו בשלמות, הזכות ליהנות מהקשר עם ילדו ולא להינתק ממנו. זוהי זכותו לגדל את ילדו בביתו, במדינתו. זוהי זכותו של ההורה שלא תיכפה עליו הגירה מישראל, כתנאי למימוש הורותו. היא מבוססת על האוטונומיה והפרטיות של התא המשפחתי. זכות זו נפגעת אם אין מאפשרים לילדו הקטין של

ההורה ישראלי לחיות עימו בישראל. ההיבט השני הוא הזכות של הילד לחיי משפחה. הוא מתבסס על ההכרה העצמאית בזכויות האדם של ילדים. זכויות אלה מוענקות בעיקרן לכל אדם באשר הוא אדם, לאדם הבגיר ולאדם הקטין. הילד "הוא בן אנוש בעל זכויות וצרכים משלו" (בע"מ 377/05 פלונית ופלוני ההורים המיועדים לאימוץ הקטין נ' ההורים הביולוגים ואח' (טרם פורסם)). לילד הזכות לגדול בתא משפחתי שלם ויציב... ההמשכיות וההתמדה בקשר עם הוריו הם יסוד חשוב בהתפתחותם התקינה של ילדים. (ההדגשה במקור – י.ב.).

(סעיף 28 לפסק דינו של הנשיא א' ברק).

32. העותרים יטענו, כי **השוואת המעמד בין הילד להורהו היא תוצאה מתבקשת משזירה בין שני ההיבטים של כיבוד התא המשפחתי - זכות ההורה הישראלי לגדל את ילדו במדינתו, וזכות הילד לחיי משפחה.**

33. מההיבט האחד, שלילת האפשרות מהילד לזכות במעמד של קבע, והעמדת הילד בסיכון של גירוש עתידי פוגעת **בזכותו של ההורה הישראלי**, כדברי בית המשפט, לממש את הורותו בשלמות, ליהנות מהקשר עם ילדו ולא להינתק ממנו, ולגדל את ילדו בביתו, במדינתו.

34. מההיבט השני, הסדרת מעמדם של ילדים באמצעות היתרים זמניים, אשר חלקם אף אינם מקנים זכויות סוציאליות, פוגעת קשות במימוש **זכותו של הילד לחיי משפחה**. פגיעה זו מחמירה כאשר מתוספת לה תחושת אי-הוודאות באשר לעתיד: האם יוכלו להישאר בישראל ככל שיחפצו, או שייאלצו להינתק מאביהם או אמם התושבים? האם ניתן יהיה אי פעם לשדרג את ההיתר שבידם? בנוסף, אין ספק שפיצול המשפחה למעמדות שונים (ילדים במעמד של תושבי קבע, אחיותיהם ואחיהם במעמד של תושבי ארעי או בהיתרי שהייה בלבד) עלול לפגוע קשות ביציבות ובשלמות התא המשפחתי ואף בהתפתחותם התקינה של אותם ילדים, ובכלל זה התפתחותם הרגשית.

35. אשר על כן, רק השוואת המעמד בין ילד להורהו התושב תוכל לכבד בצורה השלמה והראויה את התא המשפחתי, ואת המעמד הרם שמייחסת לו החברה. רק השוואת המעמד תיתן מענה ממשי לשני ההיבטים הכלולים בכיבוד התא המשפחתי.

36. הנה כי כן, השוואת מעמדו של ילד למעמד הורהו המשמורן, תושב המדינה, הינו עקרון הנטוע עמוק במשפט הישראלי. עקרון זה יונק את חיותו מכללי היסוד בדבר החובות והזכויות של הורה משמורן ביחס לילדו הקטין ובדבר ההגנה שעל החברה לפרוש על מערך היחסים שביניהם. נציג להלן את האופן בו מוצא עקרון זה את ביטויו בהוראות החוק הרלוונטיות לענייננו - **הוראת השעה ותקנה 12** - ובאופן בו הן פורשו בידי בתי המשפט.

תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל התשל"ד-1974

37. בעניינם של ילדים שנולדו בישראל (העותרים 2 ו-4, במקרה דנן) חלה באופן ישיר **תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974**, הקובעת כי:

ילד שנולד בישראל, ולא חל עליו סעיף 4 לחוק השבות, תשי"י-1950, יהיה מעמדו בישראל כמעמד הוריו; לא היה להוריו מעמד אחד, יקבל הילד את המעמד של אביו או אפוטרופסו זולת אם ההורה השני מתנגד בכתב לכך; התנגד ההורה השני, יקבל הילד את המעמד של אחד מהוריו, כפי שיקבע השר.

38. פסיקתו העדכנית של בג"ץ ושל בית משפט נכבד זה העמידה את תקנה 12 לצידן של הוראות חוק אחרות הנוגעות לילדי אזרחים והשוואת מעמדם עם מעמד הוריהם. הפסיקה קובעת, שלפחות באשר לילדים שנולדו בישראל להורים בעלי מעמד בישראל, לא יתכן מצב שמעמדם של אלו לא ישווה למעמד הוריהם.

המשפט הישראלי מכיר בחשיבות השוואת המעמד האזרחי של הורה לזה של ילדו. כך, סעיף 4 לחוק האזרחות, קובע כי ילד של אזרח ישראלי יהיה אף הוא אזרח ישראלי, בין אם נולד בארץ (1א4) ובין אם נולד מחוצה לה (2א4). בדומה, תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974, קובעת כי "ילד שנולד בישראל, ולא חל עליו סעיף 4 לחוק השבות, תשי"י-1950, יהיה מעמדו בישראל כמעמד הוריו". (ההדגשה הוספה: י.ב.).

(הנשיא א' ברק בפרשת עדאלה (סעיף 28 לפסק דינו)).

כך גם עמדתו של השופט מ' חשין באותו פסק דין, בסעיף 22 לפסק דינו:

"מן הראוי להדגיש, כי הוראת סעיף 3 לחוק עניינה אך ורק בקטינים תושבי האזור שלא נולדו בישראל והמבקשים להצטרף להורה משמורן החי בישראל. קטין שנולד בישראל לאזרח או לתושב ישראל, זכאי לקבל מעמד של הורה כהוראות סעיף 4(א)(1) לחוק האזרחות, תשי"ב-1952 ותקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד-1974. (ההדגשה הוספה: י.ב.).

39. בפסק הדין בעת"מ 1158/04 נבהאן נ' הלשכה האזורית למינהל אוכלוסין, קובע השופט אוקון כי על פי תקנה 12, מי שנולד בישראל להורה תושב ישראלי, אשר נכנס כדין לישראל, זכאי לרכוש את מעמד הוריו או אחד מהוריו. הוא מציין כי:

מסקנה זו מתחייבת גם מהשוואה אחרת שנמתחת בתקנה 12. התקנה שואפת לחול על מי שנולד בישראל "ולא חל עליו סעיף 4 לחוק השבות, התשי"י-1950" ... כל יהודי שעלה לארץ לפני תחילת החוק וכל יהודי שנולד בארץ אחרי תחילת תוקפו של החוק, דינו כדין מי שעלה לישראל לפי החוק. יתר על כן. גם יהודי שנולד בארץ אחרי תחילת תוקפו של החוק, דינו כדין מי שעלה לישראל לפי החוק... ואולם, החוק מקנה זכויות לא רק ליהודי-עולה, אלא הוא קובע כי "הזכויות של עולה לפי חוק זה וכן לפי כל חיקוק אחר", מוקנות גם "לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד יהודי". עצם אזכורו של סעיף 4 לחוק השבות, התשי"י-1950, בתקנה 12, מלמדת שהתקנה שאפה להסדיר את מעמדם של מי שאינם עולים אלא תושבים בישראל. אין מקום ליצור פער מיותר בין ההסדר החל על עולים או על יהודים, לבין

ההסדר החל על תושבים אחרים. אם חוק השבות הרחיב את ההסדר הקבוע בו בצורה כוללת, אין מקום למנוע בתחומי תקנה 12 תחולה של התקנה באופן דומה על ילדים של תושבי ישראל. (ההדגשה הוספה : י.ב.).

40. עולה מן המקובץ, כי פסיקת בית המשפט העליון ובית המשפט לעניינים מינהליים רואה בתקנה 12 חולייה משלימה להוראות חוק האזרחות, התשי"ב-1952 וחוק השבות, התש"י-1950. הוראות אלה משמשות יחד כמעין מעטפת הגנה להורה – האזרח או התושב – ולילדו שנולד בישראל, המבטיחה כי עקרון השוואת המעמד ביניהם יכובד.

הוראת השעה והיחס בינה לבין תקנה 12

41. הוראת השעה מטילה מגבלות קשות על אפשרותם של תושבי ישראל להתאחד עם בני זוגם תושבי השטחים, ולגור עמם בישראל. כך גם בעניין האפשרות של ילדי אותם תושבים לקבל את מעמדם של הוריהם ולגור עמם בישראל. עם זאת, מאפשר החוק לשר הפנים להעניק לקטין תושב השטחים שגילו עד 14 שנים רישיון לישיבה בישראל, לשם מניעת הפרדתו מהורהו המשמורן, השוהה כדין בישראל. כן מאפשר החוק להעניק לקטין תושב השטחים שגילו מעל 14 שנים היתר לשהייה בישראל לשם אותה מטרה.

42. את הוראת השעה יש לפרש, ככל הוראת חוק, באופן שיהלום בצורה הטובה ביותר את עיקרון טובת הילד ויצמצם עד למינימום את הפגיעה בילדיהם של תושבים (לפירוט בעניין עקרון טובת הילד ראו סעיף 86 ואילך). ואכן, בית המשפט העליון ובית משפט נכבד זה בחרו לפרש את הוראת השעה באופן שלא תחול על ילדיהם של תושבים אשר נולדו בישראל וחיים בה. בית המשפט דחה פעם אחר פעם את ניסיונות המשיבים לצמצם את תחולתה של תקנה 12 ובמקביל – להעניק פרשנות מרחיבה להוראת השעה, כך שתמנע מתן מעמד בישראל לאותם ילדים.

43. כך למשל, ניסו המשיבים להחיל את הוראת השעה על ילדיהם של תושבים שנולדו בישראל, אך מסיבות כאלה ואחרות נרשמו במרשם האוכלוסין בשטחים. בית משפט זה סירב להתייחס לעצם הרישום כאינדיקציה יחידה המצביעה כי מרכז חיי אותם ילדים נמצא בשטחים. תחת זאת, נותר בית המשפט נאמן לגישתו רבת השנים, כי מרכז חיים נקבע על פי מבחן מרב הזיקות.

...המשיבים הסתפקו בעצם רישומם של העותרים במרשם האוכלוסין באזור, כנימוק המצדיק את דחיית הבקשה ואת הדרישה להגשתה במסגרת בקשת אחמ"ש של אביהם. ממכתב זה לא עולה, שהמשיבים בדקו אם הרישום אכן משקף את המצב לאשורו בכל הנוגע למרכז החיים של העותרים. ייתכן, שהמשיבים סברו ששאלה זו, של מרכז החיים של העותרים, צריך שתיבחן במסגרת בקשה לאיחוד משפחות ולא במסגרת בקשת רישום על פי תקנה 12 לתקנות הכניסה לישראל. אולם, לאור האמור לעיל, גישה זו אינה יכולה להתקבל. שכן, כאשר מדובר בילד שנולד בישראל ואחד מהוריו הוא תושב ישראל, קיימת בידו של הילד (בכפוף לשיקול דעתו של שר הפנים)

הזכות להירשם במרשם האוכלוסין כתושב ישראל. אכן, כפי שנקבע בפסיקה, התקנה לא נועדה להקנות רישיון ישיבה מכוח לידה בלבד, ועל כן ניתן לדחות בקשה כזו אם מרכז חייו של הילד אינו בישראל. אלא שלא ניתן לדחות את הבקשה בהתבסס על נימוק זה בלא לבדוק את שאלת מרכז החיים של המבקש לגופה. לא ניתן גם לדרוש לצורך כך הגשת בקשה לאחמ"ש, שכן בקשה כזו יכול שתוגש רק על ידי תושב אזור, בעוד שטענת העותרים היא שהם אינם תושבי האזור. לשון אחר, הדרישה להגשת בקשת אחמ"ש יכול שתהא פועל יוצא מהקביעה כי העותרים הם תושבי האזור. אך לא ניתן להקדים את המאוחר ולהעמיד דרישה זו בטרם נבדקה שאלת מרכז החיים של העותרים לגופה.

עת"מ 822/02 גושה ואח' נ' מנהל הלשכה האזורית למרשם אוכלוסין ואח' (לא פורסם), בסעיף 9 לפסק הדין.

ראו לעניין זה גם: עת"מ (י-ם) 379/04 מנסור נ' משרד הפנים (לא פורסם); עת"מ 1085/04 עודה נ' שר הפנים (לא פורסם); עת"מ (י-ם) 982/04 הניני עפאף נ' שר הפנים (לא פורסם); עת"מ (י-ם) 1277/04 היאם זכריה ואח' נ' שר הפנים (לא פורסם).

44. נסיבותיו של פסק הדין בעניין נבהאן, שהובא לעיל, דומות מאוד למקרה שלפנינו. גם באותו מקרה מדובר היה בתושבת ישראל, שנישאה לתושב הגדה והתגוררה עמו זמן מה בגדה. מאוחר יותר התגרשה העותרת מבן זוגה וחזרה לישראל. גם היא ביקשה לרשום את ילדיה בישראל, לאחר שאביהם רשם אותם בגדה עם פרוץ הסכסוכים ביניהם. בית המשפט קיבל את העתירה וקבע שיש לרשום את ילדי העותרת במעמד של תושבי קבע. נקבע כי:

רישום באזור הוא כשלעצמו איננו יכול ללמד על הרצון הממשי של קטינים אשר נולדו בישראל, והיו ילדים של תושב ישראלי... גם אין לקבוע כי העתקת מקום המגורים של שני ההורים לאזור יהודה ושומרון מפקיעה מעין מעמד זה של הקטין שנרכש מכוח תקנה 12. מעמד זה יכול לפקוע, כתוצאה נלווית לפקיעת המעמד של ההורה תושב ישראל. לעומת זאת, כל עוד הורה זה זכאי לחזור כתושב לישראל, יש להניח כי מכוח תקנה 12 יכול לעשות כן גם הקטין.

45. כך גם ניסו המשיבים למנוע את החלתה של תקנה 12 במקרים בהם בקשה לרישום ילדי תושבים שנולדו בישראל לא הוגשה בסמוך ללידתם. באותם מקרים, הפנו המשיבים את אותם ילדים להגיש בקשה לאיחוד משפחות. בית המשפט סירב לקבל פרקטיקה זו:

מבחינת שמירה על שלמות המשפחה, אין הבדל בין מי שמבקש מעמד בישראל עבור ילדו, בסמוך ללידתו, ובין מי שמבקש מעמד בישראל עבור ילדו, כעבור זמן. בשני המקרים, אם להורה המשמורן רישיון לישיבת קבע בישראל ומרכז חיי המשפחה כאן, ראוי לאפשר לו לגדל את ילדו ולהתגורר עמו.

עת"מ 577/04 אלקורד ואח' נ' שר הפנים (לא פורסם).

(ראו גם עניין גושה לעיל).

46. גם בית המשפט העליון בחר לאחרונה לפרש את הוראת השעה באופן שלא תחול על ילדיהם של תושבים אשר נולדו בישראל וחיים בה. ראו לעניין זה הערתו של השופט מ' חשין בפרשת עדאלה, שצוטטה לעיל בסעיף 4.

47. לסיכום עניין זה: נאמנים למחויבותם לעקרון השוואת המעמד האזרחי של הקטין לזה של הורה, בחרו בתי המשפט שלא לצמצם את תחולתה של תקנה 12 ומנגד – לא להרחיב את פגיעתה של הוראת השעה בעקרון זה, מעבר לפגיעה אותה קבע המחוקק. כך, מההיבט האחד, עמדו בתי המשפט על זכותו של ההורה הישראלי לממש את הורותו בשלמות, הזכות לגדל את ילדו בביתו, במדינתו. כך גם, מההיבט האחר, מומשה זכותו של הילד לחיי משפחה, על ידי השאיפה להקטין עד למינימום את הפגיעה ביציבות ובשלמות התא המשפחתי.

היישום לעניינם של העותרים

כללי

48. אין מחלוקת בין הצדדים כי מרכז חיי משפחת העותרים הוא בירושלים. העותרת מתגוררת בעיר, יחד עם ילדיה, כבר קרוב לשבע שנים. מלבד אחות שגרה באלעזרייה, כל משפחתה של העותרת חיה בירושלים. כל ילדיה של העותרת לומדים בבתי ספר בירושלים. ביקוריהם אצל אביהם, בן זוגה לשעבר של העותרת המתגורר בגדה, מועטים, ואינם כוללים לינה בבית האב.

49. יתרה מכך, במהלך הטיפול בבקשת העותרת לרישום ילדיה, מעולם לא טען המשיב כי מרכז חיי משפחתה אינו בירושלים, ואכן, על בסיס זה, אושרה הבקשה (גם אם לא הוסדר מעמדם של כל הילדים). כמו כן, יצוין שהעותרת מוכרת, כאמור, על ידי הביטוח הלאומי כתושבת ירושלים החל מיום 1.5.2000.

העותרת 2

50. העותרת 2 נולדה בשנת 1990 בירושלים. כאמור, לאחר לידתה, רשם אותה אביה במרשם האוכלוסין בשטחים. הואיל ומרכז חיי המשפחה בישראל, ולאור ההלכה שנקבעה בפסיקה ושתוארה לעיל, על המשיבים היה להעניק לה מעמד של תושבת קבע, בהתאם לתקנה 12.

51. כאמור, ביום 11.5.2006 התקבל במשרדי העותרת 5 מכתב מטעם המשיב (ע/21, סעיף 29 לעיל) המופנה לעותרת 1 והקובע כי "לאור **העובדה** ש"הוראת השעה" התשס"ג 2003 חלה על ילדך (במקרה דנן, העותרת 2 – י.ב.), ינתן לו היתר שהייה בישראל בלבד". (ההדגשה הוספה – י.ב.). נראה כי הסיבה שהמשיב החליט לאשר לעותרת 2 היתר שהייה בלבד, היא היותה בת 14.5 ביום הגשת הבקשה לרישומה, ובהתאם להוראת השעה זהו ההיתר המקסימאלי שניתן

להעניק לילדים בגילה. זאת, מאחר שהיא "תושבת אזור", לאור רישומה במרשם האוכלוסין בשטחים.

52. טענת המשיב במכתבו האמור, כי החלת הוראת השעה במקרה זה היא בבחינת "עובדה", איננה יכולה לעמוד.

53. כפי שהצבענו, הוראת השעה אינה חוסמת כלל וכלל קבלתו של מעמד מכוח חיקוק. כשם שבנו של אזרח יהיה אזרח ישראלי מלידה למרות הוראת השעה, כך גם בנו של תושב, שנתקיימו בו תנאי תקנה 12, מקבל את מעמד התושבות של אפוטרופסו. הוראת השעה חוסמת אך ורק הענקת מעמד הנעשית בהתאם לשיקול דעת השר. המשיבים מבחינים בין בקשות "אחמ"ש" (הנתונות לשיקול דעת ומחייבות אגרה) לבין בקשות לרישום ילדים, בהן תפקידם מתמצה בוידוא העובדות המזכות במעמד מכוח חיקוק. הניסיון להחיל את הוראת השעה גם על פרוצדורה אחרונה זו הוא בלתי חוקי, וכפי שראינו, נוגד את פסיקת בית-המשפט העליון בעניין עדאלה.

54. מעבר לדרוש נטען, כי גם לו הוראת השעה היתה חוסמת קבלת מעמד מכוח תקנה 12, הרי שהיא אינה חלה בענייננו, משום שהעותרת 2 ואחיה אינם נופלים לתוך ההגדרה של "תושבי שטחים".

כעולה מסעיפים 43-44 לעיל, בית המשפט לעניינים מינהליים סירב להחיל את הוראת השעה על ילדיהם של תושבים שנולדו בישראל רק בשל העובדה שאלו נרשמו במרשם האוכלוסין בשטחים, וקבע כי הקביעה אם הילדים הם "תושבי אזור" נגזרת מבדיקת מרכז החיים שלהם.

55. העותרים יטענו, כי גם תיקון הגדרת "תושב אזור" בהוראת השעה (מיום 1.8.2005), איננו יכול לסייע בידי המשיבים. נבהיר זאת:

בסעיף ההגדרות של הוראת השעה בנוסחה הקודם, נקבע כי:

"תושב אזור" – לרבות מי שמתגורר באזור אף שאינו רשום במרשם האוכלוסין של האזור, ולמעט תושב יישוב ישראלי באזור.

56. ביום 1.9.2003 ניתן פסק הדין בעניין גושה (ראה סעיף 43 לעיל). השופט י' עדיאל התייחס בפסק דינו להגדרה זו של "תושב אזור":

"מהוראות ריבוי זו ("לרבות") ניתן להבין שההגדרה ודאי כוללת את מי שרשום במרשם האוכלוסין באזור. אך הוראה זו אינה קובעת מה דינו של מי שרשום במרשם האוכלוסין באזור, אך בפועל אינו מתגורר באזור. היא גם אינה קובעת שהרישום יוצר חזקה שאינה ניתנת לסתירה בדבר התושבות ומרכז החיים של מי שרשום במרשם האוכלוסין באזור. גם על פי חוק מרשם האוכלוסין הישראלי (סעיף 3 לחוק), הרישום הנו בגדר ראיה לכאורה, ולא בגדר ראיה חלוטה, לנכונות הפרטים

הרשומים בו. גם המשיבים אינם טוענים אחרת, שכן הם מסתפקים בטיעון ש"ניתן להניח גם כיום, כי מרכז חייהם [של העותרים] הינו באזור, יחד עם אביהם". לאור אלה, לא אחרוג מהכלל שהרישום, בהעדר הוראת חוק ספציפית (כמו, למשל, רישום לגבי מקרקעין מוסדרים על פי סעיף 125 לחוק המקרקעין, תשכ"ט - 1969) מהווה אך ראייה לכאורה בדבר נכונותו ואין בו כדי למנוע מהעותרים להוכיח שהפרטים המופיעים בו אינם נכונים. " (ההדגשה הוספה - י.ב.).

57. כידוע, מאז מתן פסק הדין בעניין גושה, תוקנה הוראת השעה. בסעיף ההגדרות המתוקן של הוראת השעה נקבע כי:

"תושב אזור" – מי שרשום במרשם האוכלוסין של האזור, וכן מי שמתגורר באזור אף שאינו רשום במרשם האוכלוסין של האזור, ולמעט תושב יישוב ישראלי באזור.

באשר לתיקון זה, נאמר בדברי ההסבר להצעת חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה)(תיקון), התשס"ה-2005 כי:

"מטרת חקיקתה של הוראת השעה היתה כאמור מניעת מעמד בישראל לתושבי האזור הרשומים במרשם האוכלוסין של האזור, ובנוסף לכך לתושבי האזור בפועל שאינם רשומים כתושבים במרשם האמור. מוצע, למען הסר ספק, לתקן את ההגדרה "תושב האזור" ולהבהיר במפורש כי הגדרה זו כוללת גם את המובן מאליו, היינו – את אלה הרשומים במרשם האוכלוסין של האזור". (הצ"ח 173, 16.5.2005, בעמ' 624).

58. כאמור, בפסק הדין בעניין גושה, קבע השופט עדיאל, לגבי ההגדרה הישנה, כי היא "ודאי כוללת את מי שרשום במרשם האוכלוסין באזור". ואכן, המחוקק בחר להבהיר עניין זה במפורש וקבע כי הגדרה זו כוללת גם את המובן מאליו, היינו – את אלה הרשומים במרשם האוכלוסין של האזור. ודוק: מדובר בתושבי האזור, אשר נתפסים ככאלה על פי המבחנים המקובלים (ראו להלן), ובנוסף רשומים במרשם האוכלוסין של האזור. כן כוללת ההגדרה את "מי שמתגורר באזור אף שאינו רשום במרשם האוכלוסין של האזור". עם זאת, המחוקק נמנע מלקבוע כי גם מי שאינו מתגורר באזור יבוא בתוך ההגדרה של "תושב אזור", רק עקב היותו רשום באזור. לפיכך, גם קביעתו של השופט עדיאל כי ההגדרה אינה קובעת שהרישום יוצר חזקה שאינה ניתנת לסתירה, עומדת בעינה, גם באשר להגדרה החדשה.

59. הקביעה כי גם מי שאינו מתגורר באזור יבוא בתוך ההגדרה של "תושב אזור", רק עקב היותו רשום באזור, בוודאי איננה "מובנת מאליה", אם נשתמש בשפת מנסחי הצעת החוק. עדות לכך היא פרשנותו של השופט עדיאל, ופרשנות שופטים רבים אחרים (בין היתר, בפסקי הדין שהובאו לעיל). כידוע, המבחן המקובל של הגדרת התושבות, הוא מבחן מרב הזיקות (ראו בעניין זה, למשל, ע"פ 3025/00 שרון הרוש נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 111, סעיף 22 לפסק דינו של ברק). רישומו של אדם במרשם האוכלוסין של השטחים איננו יכול להוות, לבדו,

אינדיקציה שמרכז חייו בשטחים. (ראו למשל, עת"מ (י-ם) 430/04 עבד אל-מליכ אלג'אבר נ' שר הפנים (לא פורסם), סעיף 22 לפסק-הדין).

60. יתרה מכך, הקביעה כי גם מי שאינו מתגורר באזור יבוא בתוך ההגדרה של "תושב אזור", רק עקב היותו רשום באזור, איננה תואמת את תכלית חקיקת הוראת השעה. טענת המדינה היא כי תכלית הוראת השעה היא ביטחונית (ראה לעניין זה, למשל, עמדותיהם של השופטים א' ברק ומ' חשין בפרשת עדאלה). התייחס לעניין גם השופט י' נועם בעת"מ 168/06 אבו אלהוא ואח' נ' שר הפנים (לא פורסם), בסעיף 19 לפסק הדין:

תכליתו של חוק הוראת השעה, נועדה להקפיא מטעמי ביטחון, לעת הזו, הנפקת רישיונות לשהיית קבע בישראל, של מי שמתגוררים באזור יהודה ושומרון, בין אם הם רשומים במרשם האוכלוסין של האזור, ובין אם לאו. (ההדגשה הוספה – י.ב.).

קשה להעלות על הדעת כיצד הגדרתו של ילד, אשר נולד בישראל ומרכז חייו בישראל, כ"תושב אזור", משרתת תכלית ביטחונית זו?

61. אשר על כן, אם ביקש המחוקק לקבוע פרשנות כה מרחיקת לכת למונח "תושב", הסותרת הלכה רבת שנים ואינה תואמת כלל את תכלית החקיקה, הרי מובן מאלי כי היה עושה זאת במפורש, ובצורה שאינה משתמעת לשתי פנים.

62. לאור כל האמור לעיל, והואיל ואין חולק שמרכז חיי המשפחה כולה בישראל, על המשיבים היה להעניק לעותרת 2 מעמד של תושבת קבע, בהתאם לתקנה 12.

63. לחילופין יטענו העותרים, כי אף אם הוראת השעה כן חלה במקרה זה - קביעה שהעותרים מתנגדים לה, כאמור, מכל וכל – ניתן להעניק לעותרת 2 מעמד בישראל בהתאם לסעיף 33 **סיפא להוראת השעה**. סעיף זה מאפשר מתן מעמד בישראל כאשר הדבר הוא מעניינה המיוחד של המדינה. אין חולק כי מניעת הפגיעה הקשה בזכויות העותרת 2 ומניעת פיצול המעמד בין בני המשפחה, על כל המשתמע מכך, הם אכן מעניינה המיוחד של המדינה. על משמעות פיצול מעמדם של העותרים 2-4 מיתר בני המשפחה, ראו להלן.

העותר 3

64. העותר 3 נולד בשנת 1991 באלביריה, ונרשם במרשם האוכלוסין בשטחים. ביום 10.7.2006 הודיע המשיב כי החליט לאשר את בקשתו לאחמ"ש. עם זאת, כל שמאפשר "אישור" זה לעותר 3, הוא לקבל היתר שהייה זמני בישראל, היתר שאינו מהווה מעמד בישראל ואינו מקנה זכויות סוציאליות, לרבות הזכות לביטוח בריאות.

65. באשר לילד שנולד מחוץ לישראל, אין תחולה ישירה לתקנה 12 (שהרי לפי לשונה היא חלה על "ילד שנולד בישראלי"). עם זאת, במשך שנים ארוכות נהגו המשיבים בילדים שנולדו בישראל ומחוצה לה על פי אותם כללים ונהלים ממש. מעמדם נדון במסגרת הליך של "בקשה לרישום ילדים" ועל פי הקריטריון של מרכז חיים.

66. גם פסיקותיו של בג"ץ בעניין מצדדות בהחלת העיקרון העומד בבסיס תקנה 12, גם בעניינם של ילדי תושבים אשר לא נולדו בישראל.

כשלעצמי סבורה אני, כי אין מקום להבחין בין מעמדו של ילד קטין לבין מעמדו של הורה המשמורן בישראל, וזאת בין אם במסגרת פרשנותה של תקנה 12 ובין אם על-ידי קביעת קריטריון מתאים להנחיית שיקול הדעת המוקנה לשר הפנים בחוק הכניסה לישראל. עם זאת, מכיוון ששאלה זו איננה מתעוררת ישירות בענייננו... ניתן להשאירה בצריך עיון. (השופטת ד' בייניש בפרשת קרלו, סעיף 3 לפסק דינה).

אף שתקנה זו לא חלה, על פי לשונה, על ילדי תושבים שלא נולדו בארץ נפסק כי התכלית לשמה נועדה תקנה 12 חלה גם על ילדיהם של תושבי קבע אשר נולדו מחוץ לישראל. (פרשת עדאלה, פסקה 28 לפסק דינו של הנשיא א' ברק).

67. יצוין, כי מדיניות ישראל באשר לילדי תושבים שנולדו מחוץ לישראל ידעה שינויים תכופים. לאחר החלטת הממשלה 1813 מיום 12.5.2002, החליטו המשיבים כי מעמדם של ילדים שנולדו בשטחים יוסדר בהליך של איחוד משפחות, ולא רישום ילדים. כך, מחילים כיום המשיבים את הוראת השעה בעניינם של אותם ילדים, ובהתאם לכך מעמדם נחתך על פי ההסדר שבסעיף 3א להוראת השעה.

68. בעת הגשת הבקשה לרישומי, היה העותר 3 בן 13.5. סעיף 3א(1) להוראת השעה מאפשר לשר הפנים להעניק לקטין שגילו עד 14 שנים רישיון לישיבה בישראל לשם מניעת הפרדתו מהורהו המשמורן השוהה כדין בישראל. אשר על כן, ובהתאם למדיניות זו של המשיבים, עליהם להעניק לו מעמד של קבע בישראל, בהיותו בנה של תושבת ישראל, אשר היה בעת הגשת הבקשה מתחת לגיל 14.

העותר 4

69. העותר 4 נולד בשנת 1992 בירושלים. גם הוא נרשם במרשם האוכלוסין בשטחים. ביום 12.2.2006 הודיע המשיב כי החליט לרשום את העותר 4 במעמד של תושב ארעי למשך שנתיים.

70. בעניינו של העותר 4 חלה תקנה 12 המחייבת את המשיב לרשום אותו במעמד של אפוטרופסו, דהיינו במעמד של תושב קבע. תקנה 12 היא חד-משמעית בעניין זה, ואינה מעניקה למשיבים שיקול דעת לרשום את העותר 4 בשום מעמד אחר.

71. לחילופין יטענו העותרים, כי אף אם הוראת השעה כן חלה במקרה זה, כטענת המשיבים, הרי שעליהם היה להעניק לו מעמד של ישיבת קבע, בהתאם להוראת השעה. ביום הגשת הבקשה לרישום הילדים, היה העותר 4 בן מעט פחות מ-12. כאמור בעניינו של העותר 3, סעיף 3א(1) להוראת השעה מאפשר לשר הפנים להעניק לקטין שגילו עד 14 שנים רישיון לישיבה בישראל לשם מניעת הפרדתו מהורהו המשמורן השוהה כדין בישראל. אשר על כן, ובהתאם למדיניות

זו של המשיבים, עליהם להעניק לו מעמד של קבע בישראל בהיותו בנה של תושבת ישראל, אשר היה בעת הגשת הבקשה מתחת לגיל 14.

התנהלות המשיבים

72. ביום 5.12.2004 הגישה העותרת בקשה לרישום חמשת ילדיה במרשם האוכלוסין הישראלי, וצירפה אליה את כל המסמכים הנדרשים.

73. כאמור בסעיף 18 לעיל, במועד הגשת הבקשה נאמר לעותרת, על ידי פקידה מלשכת המשיב, כי הבקשה תכלול רק ארבעה מילדיה. הפקידה פנתה לבנה של העותרת, העותר 3, בן השלוש עשרה, והודיעה לו כי אין לו מקום בישראל, וכי עליו לחזור לרמאללה. כן נאמר לעותרת, כי אם תאושר הבקשה, יקבלו הילדים היתרי מת"ק בלבד.

74. למותר לציין, כי מדובר בהתנהגות גסה, פוגעת וחסרת רגישות מינימאלית. חמור הדבר, שאמירות מעין אלה יוצאות מפיה של מי שעוסקת בדיני נפשות של ממש. חמורה שבעתיים היא העובדה כי מדובר בפקידה של משרד ממשלתי, האמור להעניק שירות לציבור והכפוף לנורמות המחייבות רשות מינהלית בהתנהלות נאותה והוגנת. יתרה מכך, מדובר באמירה, שעל פי המצוין לעיל, הינה נגועה באי דיוקים קשים באשר למעמד אותו ילדי העותרת לרכוש נכון למצב המשפטי ביום הגשת הבקשה, וזאת בלשון המעטה.

75. התנהלותם הקלוקלת של המשיבים לא הסתיימה במעמד הגשת הבקשה. כמתואר בסעיפים 19-29 לעיל, הזמן בו טופלה בקשתה של העותרת לרישום ילדיה חרג הרבה מעבר לתחום הסביר. סחבת אינסופית זו הביאה לכך שהחלטה בעניינם של העותר 4 ושני ילדיה הקטינים של העותרת נתקבלה **שנה וחודשיים מיום הגשת הבקשה**; שהחלטה בעניינה של העותרת 2 נתקבלה **שנה וחמישה חודשים מיום הגשת הבקשה**; ולבסוף, ההחלטה בענייו של העותר 3 נתקבלה **שנה ושבעה חודשים מיום הגשת הבקשה**.

76. על המשיבים מוטלת החובה לטפל בעניינם של העותרים בהגינות, בסבירות ובמהירות ראויה. החובה לפעול בתוך זמן סביר, ושלא לנקוט הזנחה וסחבת בבקשות התלויות ועומדות בפני הרשות, היא מיסודותיו של מינהל תקין.

(ראו לעניין זה: בג"ץ 6300/93 המכון להכשרת טוענות בית הדין נ' השר לענייני דתות ואח', פ"ד מח(4) 441, 451; ע"א 4809/91 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה ירושלים נ' קהתי ואח', פ"ד מח(2) 190, 219).

77. חובתו של המשיב לפעול בעניינם של העותרים בזריזות ראויה, מעוגנת גם בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, הקובע לאמור:

הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור לעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות.

פרופ' יי זמיר, בספרו "הסמכות המינהלית" (כרך ב'), קובע בעמוד 674-675 כי :

החובה הראשונית של הרשות היא להפעיל את הסמכות כך שהשירות לאזרח, ובסך הכל לציבור כולו, יינתן במהירות הראויה, ללא טירחה יתרה, ברמה גבוהה ובהוצאות נמוכות, ככל שניתן. זוהי חובת היעילות. חובת היעילות אף היא, כמו חובת ההגינות, נובעת מן המעמד של הרשות המינהלית כנאמן הציבור. חובת ההגינות מורכבת על חובת היעילות כחובה משנית, כלומר, החובה המוטלת על הרשות לספק את השירות לציבור ביעילות כפופה לחובה לספק את השירות בהגינות.

78. גם פסיקת בית המשפט העליון ופסיקת בית משפט זה ביקרה לא אחת את מדיניות המשיבים, בכלל זאת את הימנעותם לפעול במסגרת סמכויותיהם בזמן סביר. (בג"ץ 10399/04 בן אבדקול ואח' נ' משרד הפנים, מינהל האוכלוסין תק-על 2005(3), 1608; עת"מ (י-ם) 643/05 אבו תין ואח' נ' שר הפנים ואח' (לא פורסם); עע"ם 10811/04 מוחמד עבדאללה סורחי ואח' נ' משרד הפנים תק-על 2005(1), 3492; עת"מ (י-ם) 1239/04 ג'ודה קצאצפה ואח' נ' שר הפנים (לא פורסם); עת"מ (י-ם) 754/04 מיס ון בדווי ואח' נ' מנהל הלשכה האזורית למינהל האוכלוסין ואח' (לא פורסם)).

79. המשיבים החליטו, כאמור, להסדיר את שהייתם של העותרים 2 ו-3 בישראל באמצעות היתרי מת"ק. מדובר בהיתרי שהייה, אשר אינם מקנים זכויות סוציאליות, לרבות הזכות לביטוח בריאות. יתרה מכך, מאחר ומדובר בהיתרים לתקופה מוגבלת, המבוססים על הסעיף בהוראת השעה המאפשר מתן היתרים אלה עד לגיל 18, הרי החל מגיל זה אין כל ודאות אם ניתן יהיה להאריכם. גם ההחלטה להעניק לעותר 4 היתר ישיבה ארעי לתקופה של שנתיים לוקה בבעיה דומה. לעותרת לא ניתן ולו רמז באשר למעמדו העתידי של בנה, כאשר תקופה זו של שנתיים תגיע לסיומה.

80. החלטות אלה שקיבלו המשיבים מותירות את עתיד הילדים, ולמעשה את עתיד המשפחה כולה, לוט בערפל. על ההשפעה הקשה של אותן החלטות על חיי העותרים, ראו להלן.

הפרת הזכות לחיי משפחה והתעלמות מטובת הילד

81. לעותרת, תושבת מדינת ישראל, עומדת הזכות לחיות בביטחה עם ילדיה בישראל, כאשר מעמדם המשפטי מוסדר. על המדינה מוטלת החובה למנוע פגיעה בתובעת, בהיותה תושבת ישראל ואם לילדים. אך בזאת לא מסתיים תפקידה של המדינה. עליה להגן באופן אקטיבי על נתיניה, מפני פגיעה ביכולתם להעניק לילדיהם את ההגנה לה הם זקוקים.

82. הזכות לחיי משפחה היא זכות יסוד חוקתית בישראל, הכלולה בזכות לכבוד האדם. עמדה זו זכתה לאחרונה לתמיכה גורפת של שופטי בית המשפט העליון בפרשת עדאלה. "הזכות לחיי משפחה אינה מתמצית בזכות להינשא ולהוליד ילדים. הזכות לחיי משפחה משמעותה גם הזכות לחיי משפחה משותפים" (דברי הנשיא ברק בסעיף 27 לפסק דינו).

83. פסיקת בתי המשפט הציבה גבולות חוקתיים באשר להתערבות המדינה בתא המשפחתי ובאוטונומיה של ההורים בקבלת החלטות בכל הנוגע לילדיהם.

זכותם של הורים להחזיק בילדיהם ולגדלם, על כל הכרוך בכך, היא זכות חוקתית טבעית וראשונית, בבחינת ביטוי לקשר הטבעי שבין הורים לילדיהם (ע"א 577/83, היועץ המשפטי נ' פלוני, פ"ד לח(1) 461). זכות זו באה לידי ביטוי בפרטיות ובאוטונומיה של המשפחה: ההורים אוטונומים בקבלת החלטות בכל הנוגע לילדיהם - חינוך, דרך חיים, מקום מגורים וכדומה, והתערבות החברה והמדינה בהחלטות אלה היא בבחינת חריג שיש ליתן טעם להצדיקו (ראה ע"א 577/83 הנ"ל, בעמ' 485, 468). גישה זו שורשיה בהכרה כי המשפחה היא "התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמש והמבטיח את קיומה של החברה האנושית" (השופט אלון (כתוארו אז) בע"א 488/77, פלוני ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד לב(3) 421, בעמ' 434).

ע"א 2266/93 פלוני נ' אלמוני, פ"ד מט(1), 221, עמ' 237-238.

84. גם המשפט הבינלאומי קובע כי יש להגן באופן רחב על הזכות לחיי משפחה. כך למשל, קובע סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, כ"א 1037, אושרה ע"י ישראל ביום 3.10.91, כי:

יש להעניק הגנה וסיוע רחבים ככל האפשר למשפחה, שהיא יחידת היסוד הטבעית של החברה, במיוחד לשם כינונה, וכן כל זמן שהיא נושאת באחריות לטיפול בילדים תלויים וחינוכם...

(ראו עוד: סעיף 16(3) להכרזה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, שנתקבלה בעצרת האו"ם ב-10.12.48; סעיף 17(1) לאמנה הבינ"ל בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, כ"א 1040, נכנסה לתוקף לגבי ישראל ביום 3.1.1992).

85. כאמור, הזכות לחיי משפחה כוללת גם את זכותו של הילד לגדול במדינה יחד עם הוריו. לעניין זה, ראו את דברי הנשיא ברק בפרשת עדאלה בסעיף 27 לפסק דינו: "הזכות לחיי המשפחה היא גם זכותו של ההורה הישראלי שילדיו הקטינים יגדלו עימו בישראל וזכותו של ילד ישראלי לגדול בישראל יחד עם הוריו."

טובת הילד

86. העותרים יטענו להלן, כי לא זו בלבד שהמשיבים מתעלמים מזכותם של הילדים לגדול יחד עם אמם בישראל, הם אף מתעלמים מטובתם של הילדים. עקרון טובת הילד הוא עקרון יסודי ומושרש במשפט הישראלי. תכליתו של העקרון היא לכוון את הגורם המחליט - דהיינו, כל רשות מינהלית או שיפוטית - כאשר היא מקבלת החלטות הנוגעות לילדים, לעשות כן על פי אמת המידה של טובת הילד. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד, אותה אישררה מדינת ישראל, והזוכה להכרה הולכת וגוברת כמקור משלים לזכויות הילד וכמדריך לפרשנות

"טובת הילד" כשיקול על במשפטנו, קובעת שורה של הוראות המחייבות הגנה על התא המשפחתי של הילד. כך למשל, קובע סעיף 3(1) לאמנה:

בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחקיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה...

מה משמעותו הקונקרטי של עקרון טובת הילד?

87. בבואה לצקת לתוך עקרון זה תוכן, קבעה פסיקת בתי המשפט כי ההכרעה בשאלה מהי טובת הילד בכל דבר ועניין, לא אמורה להתייחס לטובתם של ילדים באופן כללי, אלא למקרה הפרטני שבא בפני בית המשפט. הבחינה היא, לפיכך, של טובת הילד המסוים שעניינו מגיע לכלל הכרעה (ראו בעניין זה: בג"ץ 7/83 מסודי ביארס (לשעבר לוי) נ' בית הדין הרבני פ"ד לח(1), 673, עמ' 681-682; תמ"ש (תל-אביב-יפו) 87471/00 פלוני (קטין) ואח' נ' פלוני ואח' תק-מש 2004(1), 49, עמ' 63).

88. **הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה**, בראשות השופטת ס' רוטלוי, הציגה בדו"ח שפרסמה בדצמבר 2003 (להלן: "דו"ח הוועדה") מודל שאותו היא מציעה לעגן בחוק לקידום זכויות הילד. מודל זה כולל, בין היתר, רשימת בקרה (checklist) המיועדת לכוון ולהנחות את הגורם המחליט בדבר השיקולים שעליו להביא בחשבון בעת קביעת טובתו של ילד מסוים (ראה דו"ח הוועדה, החלק הכללי, מעמ' 136 ואילך). יש להתחשב, בין היתר, ב"רצון הילד, תחושותיו, דעותיו, ועמדתו לגבי העניין הנדון"; "גילו של הילד וקשריו המתפתחים"; "מימד הזמן בחיי הילד"; "ההשפעה על חיי הילד בהווה ובעתיד כתוצאה מן ההחלטה או הפעולה"; "קשרים ויחסים של הילד עם הוריו ועם אנשים משמעותיים אחרים בחייו"; "עמדת הורי הילד ואנשים משמעותיים אחרים בחייו של הילד על העניין הנדון"; "הידע המקצועי הרלוונטי לעניין הנדון".

בדו"ח הוועדה ניתן לצפות באתר משרד המשפטים בקישור:

<http://www.justice.gov.il/MOJHeb/Subjects/HavadLezhuyotHayeled.htm>

89. "הילד המסוים", שאת טובתו צריך לבחון במקרה דנן, הם כל אותם קטינים, ילדיהם של תושבי ישראל, שמרכז חייהם בישראל, אך שלמרות כל זאת - מסרבים המשיבים לרושםם כתושבים. בהיתרים הזמניים שמעניקים המשיבים לאותם ילדים - שחלקם, כאמור, אינם מקנים כל זכויות סוציאליות - "תורמים" הם לתחושת אי-הבהירות ואי-היציבות של אותן משפחות באשר לגורלן, ומעמידים את הילדים בסכנת פירוד מהוריהם.

90. אותו "ילד מסוים" הם כמובן גם ילדיה של העותרת. ילדים לאם חד-הורית, גרושה, המגדלת אותם לבדה. ילדים שכל מרכז חייהם, פשוטו כמשמעו, נמצא בירושלים: בית אמם, בית הספר, חבריהם לספסל הלימודים. כאמור, ילדיה של העותרת ממעטים לבקר אצל אביהם, והקשר שלהם עימו רופף למדי. אותה מדינה, מדינתה של אמם - האפוטרופוסית הבלעדית

עליהם - אשר אליה ורק אליה זיקתם, מסרבת להסדיר בה את מעמדם ולנהוג על פי חובתה לפעול לטובתם.

91. באשר לשיקול "מימד הזמן בחיי הילד", מציין דו"ח הוועדה, בעמוד 144, כי "תפיסת הזמן של ילדים שונה באופן משמעותי מתפיסתו בעיני מבוגרים – מה שנדמה בעיני מבוגרים כזמן קצר יכול לדמות בעיני ילדים כנצח נצחים... הימשכות הליכים פוגעת בילדים פגיעה חמורה יותר בשל היותם במצב תמידי של התפתחות ובשל השלכות הימצאותם באי וודאות ביחס למצבם על פני פרק זמן ממושך, והעמדתם למשך זמן ממושך במצב שאינו עולה בקנה אחד עם טובתם."

אי הוודאות, אותה מזכיר הדו"ח, באשר למצבם ועתידם, איננה מושג ערטילאי בעיניהם של אותם ילדים, ובכלל זאת ילדי העותרת. היא מקבלת מימד מוחשי, בדמותם של חיילים המעכבים במחסומים ילדים בעלי היתרי מת"ק, וזאת למרות שבקשתם לאיחוד המשפחות "אושרה". אי-הוודאות מקבלת חיזוק כאשר לא נראה באופק מועד בו ניתן יהיה לשדרג את ההיתר שבידיהם. יותר מכל, מתגלמת אי-הוודאות בחשש מפני היום בו ימלאו לאותם ילדים 18 שנה – האם יוכלו להישאר בישראל בהיתר? האם יוכלו אי פעם לקבל בה מעמד? היכן ובאילו תנאים יוכלו לבנות את משפחתם?

92. החלטת המשיב לא נתקבלה אל תוך חלל ריק. העותרת ובן זוגה לשעבר חיים בנפרד והילדים חיים למעשה ללא נוכחותה של דמות אב. בהקשר זה יש לציין גם, כי ליציבותה של הסביבה לאחר הגירושין יש השפעה נכבדת על הסתגלותם של הילדים למצב החדש. גירושין מלווים במקרים רבים גם בשינויים כגון הרעה במצב הכלכלי, מעבר למקום מגורים ולבית ספר חדש (כמו במקרה דנן), וכד'. ככל שדרגת השינויים בחיי הילדים גבוהה יותר, כך עולה הסבירות להשפעות קשות יותר על תפקודם (ראו ש' סמילנסקי, "פסיכולוגיה וחינוך של ילדים להורים גרושים", הוצאת אח בע"מ, 1990, עמודים 21-22). לפיכך, החלטה שתביא בחשבון את טובת הילדים, חייבת להתייחס גם למצב עדין זה. מובן כי החלטת המשיב, המכניסה את המשפחה כולה בשנית לכאוס, ומערערת עוד יותר תא משפחתי שברירי זה, מתעלמת מהיבט אחרון זה.

93. לסיכום עניין זה: משמעות החלטות המשיבים באשר לחיי העותרים – הרת גורל היא. השלכות החלטות אלה, בהווה ובעתיד - קשה. ועל אף זאת, נראה כי אלו נתקבלו תוך התעלמות מוחלטת מטובתם של הילדים, על כל היבטיה, מזכותם לגדול יחד עם אמם בישראל, ותוך התערבות שלא כדין בתא המשפחתי ובאוטונומיה של אמם בקבלת החלטות הנוגעות להם.

סיכום

94. עתירה זו מוגשת לאור סירובם של המשיבים להעניק לילדיה של העותרת, העותרים 2-4, את המגיע להם על פי חוק – מעמד של קבע בישראל. מלבד העותר 3, נולדו כל ילדיה של העותרת בישראל. העותרת מתגוררת כבר כמעט 7 שנים ברציפות, יחד עם ילדיה, בישראל. עובדת הולדת הילדים בישראל לתושבת קבע, והיות מרכז חייה המשפחה בירושלים, מחייבות את

המשיבים לרשום את העותרת 2 והעותר 4 כתושבי קבע, בהתאם להוראת תקנה 12. את רישומו של העותר 3 באותו מעמד ניתן להסדיר על פי החרוג בהוראת השעה. ובכל זאת עומדים המשיבים בסירובם. הם עושים זאת בהתעלמות מהחוק, מהפסיקה ומעקרונות העומדים בבסיסו של המשפט הישראלי.

95. החלטת המשיבים, המפצלת את מעמד ילדי המשפחה, ניתנה למרות שאין בין הילדים כל שוני הרלוונטי להחלטה באשר למעמדם. תנאים משתנים, אשר עליהם אין להם כל שליטה - תאריך הלידה, מקום הלידה, מקום הרישום - חרצו את גורלם: זה לתושבות קבע, זה לתושבות ארעית וזו לאישורי שהייה זמנים. עקרון השוואת המעמד, שמצא את ביטויו בחקיקה ובפסיקת בג"ץ ובית משפט נכבד זה, נותר כאות מתה.

96. אולם מעבר לזלזול בהוראות הדין - ובכלל זאת אלו המחייבות רשות מינהלית לפעול בהגינות, בסבירות ובמהירות ראויה - חורה במיוחד העדר ההתייחסות למצבה הרגיש של המשפחה ולטובת הילדים. כתוצאה מהחלטת המשיבים, משפחה חד-הורית, בה האם מגדלת את חמשת ילדיה לבדה, עומדת בעתיד הקרוב בסכנה מוחשית של פירוד.

97. אשר על כן, וכדי לחייב את המשיבים לנהוג באופן שטובתם וזכויותיהם של העותרת וילדיה יובטחו, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי כמבוקש בראשית העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים, להפכו למוחלט ולחייב את המשיבים בתשלום הוצאות העותרים ושכר טרחת עורך דין.